

Pariz, kjer je ostal dalje časa. Tukaj se je navzel novega duha za književno delovanje, a da se še bolj izpopolni, je prepotoval še Italijo radi umetniških zbirk. Po dovršenem potovanju se podá iznovič na dunajsko vseučilišče, da dokonča nauke. L. 1878. pa je moral Kumičić pod orožje ter je kot prost vojak šel v Bosno, kjer je mnogo pretrpel. Ta pohod v Bosno je opisal nenavadno živahno v spisu „Pod puškom“. Po okupaciji Bosne so Kumičića namestili za učitelja na zagrebški realki. Podučeval je hrvaški in francoski jezik ter zgodovino. Toda na tem mestu je vzdržal le pet let, ker se je leta 1884. zahvalil za službo ter se posvetil popolnoma književnosti.

Prvo njegovo književno delo je bilo „Split i Paris“, v katerem je z vso živahnostjo prisposodabljal pariško mrav s hrvaško. Ta spis je bil romanopiscu Šenoi tako všeč, da je bodril mladega pisatelja z vso vnemo za daljnje književno delovanje. Vsi prvi spisi so izhajali pod psevdonimom Jenio Sisolki. Sisol je gora blizu rojstnega mesta, a Jenio so zvali domačini mladega Evgena. Potem je priobčil v „Slobodi“ l. 1881. spis: „Olga i Lina“, „Jelkin bosiljak“, „Neobični ljudi“ (v „Viencu“ 1882.); „Primorci“ (v „Hrvatski Vili“ 1882.); „Začudjeni svatovi“ (v „Viencu“ 1883), „Gospodja Sabina“, „Ubilo ga vino“, „Sirota“, „Preko mora“, „Saveznice“, „Teodora“, „Otrovana Srca“, „Mladost, ludost“. Napisal je med tem tudi drami „Sestre“ in „Obiteljska tajna“, ki so ji z uspehom predstavljali v hrvaškem gledališču. Glavna njegova dela so izšla kasneje, pred vsemi znameniti roman „Urota Zrinsko Frankopanska“, v katerem je po zgodovinskih virih opisal propast znamenitih hrvaških rodbin in avstrijsko politiko nasproti Hrvatom. Drugi veliki roman iz hrvaške zgodovine je pa „Kraljica Lepa“, soproga kralja Zvonimira. V tem romanu je predočil pisatelj propast narodne hrvaške dinastije. Pisatelj v marsičem pretirava v svojem pripovedanju, a vidi se tudi, da je nanj preveč delovala liberalna struja. Sicer sta pa oba romana pisana zares v pravem narodnem duhu ter sta mnogo vplivala na razvitek narodnega mišljenja v mlajšem zarodu, kar je bilo gotovo že potrebno. Znamenita je njegova drama „Petar Zrinjski“, deloma dramatisirani njegov roman, ki so jo l. 1901. prvokrat predstavljali v zagrebškem gledališču ter sprejeli z velikim zanimanjem in oduševljenjem. Ta drama je ostala trajno v repertoiru ter se predstavlja pri važnih narodnih svečanostih vedno z velikim zanimanjem. Pri vseh svojih slabostih je bil Kumičić jako priljubljen pisatelj. Pisal je v vzornem, krasnem jeziku ter tako pridobil kmalu vsakoga, ki ga je čital. Posebno se je odlikoval z izvrstnim humorjem in natančnimi opisi svojih rojakov in svojega kraja.

V svojih zgodovinskih romanih je izpovedal svojo politiko, in mogli bi reči, da je po teh spisih

prišel na politično polje. Že v Parizu se je navzel od francoskih republikancev mnogo modernih nazorov, a ko se je povrnil v domovino, se je precej oklenil z vso gorečnostjo nauka dr. Starčevićevega ter je ostal do kraja njegov privrženec. Šele 37 let star je bil izvoljen v hrvaški sabor od brodskega kotara. L. 1885. je sodeloval dejansko pri napadu na bana Khuena v saboru in je bil zato obsojen in zaprt. Potem je urejeval „Hrvatsko“ skozi dve leti.

Bil je strasten politik, a huda bolezen ga je prisilila, da je šel iskat zdravja na jug, a našel je smrt.

I. St.

Jana Kollárja ostanki prepeljani v Prago.

„Nov pesnik, Slovak, po imenu Jan Kollár, se mi zdi, da nadkriljuje vse, kar imamo doslej v pesništvu.“ Tako je pisal Fr. L. Čelakovský, ko je l. 1821. izdal Kollár svojih 68 „znělek neb sonettů“. A čez tri leta je izšla njegova „Slavy dcera“ v treh spevih s krasnim „Předzpěvom“, ki se začinja s proslulimi verzji: „Aj, zde leží zem ta, před okem mým smutně slzícím — někdy kolebka, nyní národa mého rakev.“ Za „Kralodvorskim“ in „Zelenogorskim rókopisom“ ni nič tako mogočno vplivalo na češkega narodnega duha, kakor ta pesem.

Kollár je bil pokopan l. 1852. na Dunaju. Pol stoletja so ležali njegovi ostanki tam, a Čehi so želeli, da počivajo njegove kosti v slovanski zemlji, katero je tako vneto opeval. Dne 15. maja so pa njegove ostanke slovesno prepeljali v Prago, da jih pokopljejo na novem pokopališču olšanskem. Na Dunaju so se poslovili od telesnih ostankov tamošnji Čehi, kateri so 52 let oskrbovali njegov grob. Kovinsko rakev so položili v poseben voz spredaj ob vlaku. Na vsaki strani vagona je bil obešen venec. Ko je prišel vlak na češko zemljo, so ga na mnogih postajah slovesno sprejeli.

Ko je prišla rakev v Prago, so jo takoj odpeljali v mestno hišo staromestsko. Tu sèm so prinesli čez 40 krasnih vencev. 16. maja dopoldne pa so ob udeležitvi mnogo tisoč ljudi slovesno prepeljali rakev na olšansko pokopališče. Bil je krasen sprevod. Društva z zastavami, dijaštvo in Sokoli so otvorili sprevod. Ko so bili opravljene cerkveni obredi, je govoril praški župan dr. Srb, nato poslanec dr. Herold in dr. Pastrnek. Peval je „Hlahol“. Vmes so razdavali med občinstvo spominski spis dr. Jakubca, ki popisuje Kollárjev pesniški in domoljubni pomen.

Slavni slovaški pesnik počiva torej v bratski češki zemlji!

Antonín Dvořák.

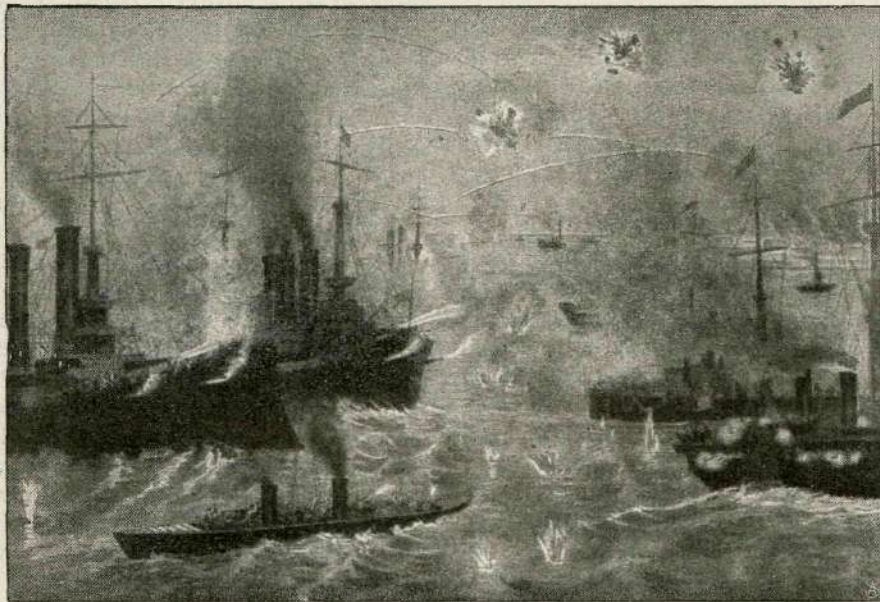
Med možmi, ki jih je pograbila Slovanom smrt prošli mesec, je znamenit zlasti Antonín Dvořák, največji sodobni slovanski skladatelj. Njegovo živ-

ljenje nas vodi iz preprostih, ponižnih početkov do visoke slave svetovnega glasbenika.

Njegov oče je bil mesar v nadyltavskem mestecu Nelahozevesi pri Kralupah. Oče je mislil, da bo sinček nadaljeval njegovo obrt, a mladi mesarski vajenec je hotel biti „muzikant“. Oče se je udal in je šestnajstletnega sina l. 1857. pripeljal v Prago, da se izuči za organista. Tu se je učil do l. 1860. Od doma je prihajalo le malo podpore, ker stariši niso bili premožni, in Dvořák si je moral iskati stranskih zaslužkov s svojimi gosli. Živel je v prijateljski zvezi s Karolom Bendlom, ki je bil premožnejši in mu je rad pomagal. Od l. 1862. do 1873. je Dvořák sodeloval kot violinist v orkestru „Narodnega gledišča“. Že tedaj je skladal Dvořák, a le malo skladb iz tega časa je ostalo. Nekaj partitur je razdal znancem, nekaj jih je sežgal, ker ni bil zadovoljen ž njimi. A

in čez leto „Slovanske ples“. Te skladbe so dosegle v kratkem času ogromen uspeh. Ves glasbeni svet je obrnil svojo pozornost na mladega češkega skladatelja, in kmalu je dosegel Dvořák svetovno slavo.

Naslednja leta je neumorno deloval, na to pa šel na glasbena potovanja. Na Angleškem je dosegel največje priznanje. V največjih angleških mestih je z velikim uspehom dirigiral svoje skladbe. Odtod je šel čez Nemško v Ru-sijo, in povsod so sprejeli njegova dela z občudovanjem. Ni mu manjkalo častnih odlikovanj: Filozofski doktorat češkega vseučilišča, doktorski klobuk cambridgske univerze, poziv za ravnatelja na nowyorški in pozneje na praški konservatorij, in slednjič imenovanje za člana gosposke zbornice avstrijske — vse to dokazuje, da je bil Dvořák eden tistih umetnikov, katere je znal svet ceniti.

JAPONCI STRELJAJO NA „VARJAGA“ IN „KOREJCA“.

leta 1873. je Bendl v „Hlaholu“ proizvel Dvořákov „Hymnus“, in od tega časa so Čehi poznali Dvořáka kot skladatelja.

Tega leta postane Dvořák organist pri sv. Vojtehu v Pragi in se oženi. Plača mu je bila le majhna, a tem večja je bila njegova delavnost. Skladal je neprenehoma, in sicer že tedaj za veliki orkester. On ni vedel, ali se bodo kdaj te skladbe igrale ali ne. A vleklo ga je, da je delal in pisal.

L. 1875. pa je bila razpisana državna ustanova za skladatelje. Dvořák je poslal dve svoji skladbi na Dunaj. V oceno ji je dobil slavni Brahms. Ta je takoj spoznal, da nastopa zdaj izreden skladatelj. Po Brahmsovem posredovanju je založnik Simrock v Berlinu objavil Dvořákov „Moravske dvospeve“

Dvořák je to tudi zaslužil. On je simfonijo privedel do najvišjega cveta. Po obliki se naslanja na Beethovna, a glasbeni izraz mu je tako globok, silen in mnogostranski, da ostane Dvořák za vse čase gotovo eden prvih simfonikov. Njegovih glasbenih del je čez poldrugi sto. Tu moremo naštetih le poglavitna.

Najvažnejša so njegova velika instrumentalna in vokalna dela. Na prvem mestu stoji njegovih petero simfonij „Es“ iz l. 1874., „F“ iz l. 1875., „D“ iz l. 1881., „d“ iz l. 1885. in „g“ iz l. 1889. Njim sledi simfonija „Iz novega sveta“. Njegova glasba je sicer neposredni izraz njegove silne individualnosti, vendar je polna slovanskih motivov. Zdaj je mehka in sanjava, skoro melanholična in obupna, potem pa

razkošno bujna in vriskajoča. Simfonijam najbližje stojita njegova suita in serenada. Prav narodnega duha je „Suita za mali orkester“ op. 39. E-dur

Antonín Dvořák.

in serenadi v F-mol op. 22. in 44., obe polni humorja in duhovitosti. Pridružuje se jim 22 simfoničnih varijacij, dva koncerta, „Scherzo capriccioso notturno“, oba venca „Slovanskih plesov“, uverture „Kde domov můj?“, „Husitská“ in „Sv. Vaclav“ z uverturami op. 91–93 „V prirodi“, „Karneval“ in „Otelo“. Tri „Slovanske rapsodije“ delajo s svojo prostejšo obliko prehod k novejšim simfoničnim skladbam. Krasne so njegove balade „Vodník“, „Polednice“, „Zlatý kolovrat“ in „Holoubek“, kakor tudi „Písňě bohatýrské“. Med strogo formalne skladbe Dvořákové spadajo njegovi koncerti: Za klavir (op. 33. v „g“), za gosli (op. 53 v „a“), za violončel (op. 104.) in razna komorna dela. V komornih delih stoji Dvořák poleg Brahmsa, Saint-Saensa in Čajkavskega na odličnem mestu. Imenujemo le njegovih osem kvartetov, dva kvinteta in šesteta, tri trije, zanimive „Maličkosti“, romance, sonato za klavir in gosli, „Dumky“ in razne manjše skladbe

V koralu in v pesmi, zlasti pa v oratoriju, je Dvořák skladatelj največjega zloga. Med pesmimi so znane zlasti njegove „Ciganske melodije“, „Štiri pesmi v narodnem tonu“, „Písňě milostné“ in „Písňě biblické“, dueti „Moravski dvospevi“, zbori „V prirodi“ in „Hymnus českého rolnictva“. V oratoriju dosega Dvořák Händla in Mendelssohna, v „Requiemu“ pa Mozarta. Znan je njegov „Hymnus“, zlasti pa veličastni „Stabat Mater“, „Svatební košile“, oratorij „Sveta Ljudmila“, „Maša v D-dur“ in „Requiem“. Od opernih del imenujemo sledeče: „Kráľ a uhlíř“, „Vanda“, „Tvrde palice“, „Šelma sedlák“, „Dimitrij“, „Jakobin“, „Čert a Káča“, „Rusalka“ in poslednje njegovo delo — „Armida“.

S tem pa seveda še nismo našli vseh njegovih del. Dvořák je bil odločen domoljub tudi tedaj, ko je dosegel toliko slavo in čast po širnem svetu. Prišel je rad v Prago, da je tam prevzel vodstvo konservatorija. Letos je začel bolehati. A nihče se ni na-

dejal, da bo smrt tako nenadoma vzela Čehom njihovega prvega glasbenika. Dne 1. maja opoldne je umrl za srčno kapjo. Pokopali so ga z največjo slovestnostjo.

Bodi časten spomin velikemu slovanskemu glasbeniku!

Dr. Piotr Chmielowski. Nagle smrti je umrl dne 23. aprila v Lvovu dr. Peter Chmielowski, književni zgodovinar, kritik, biograf in publicist. Komaj sedem mesecev je preteklo od onega časa, kar je prevzel profesuro poljske književnosti na lvovskem vseučilišču. Prsna bolezen, ki je že davno razjedala njegov organizem, ko je bil še poznan kot pisatelj in urednik v Varšavi, je napravila konec njegovemu življenju. Chmielowski je bil rojen l. 1848. v Zavadincih na ruskem Podolju. Težki so bili pogoji njegovega življenja, zlasti v prvi dobi njegovih vseučilišnih študij. Leta 1865. so se njegovi nikakor ne premožni stariši preselili v Varšavo, kjer je bilo malemu Petrčku lažje dokončati gimnazijske študije

Kuropatkin v Sergijevi lavri.

na mladem, novo osnovanem vseučilišču. Že kot dijak „Glavne šole“ je l. 1867. priobčeval v „Przegladu Tygodniowem“ poročila o nemški književnosti. Od l. 1868. do l. 1871. je zalagal oddelek kritičnih